

Н.Л. Правдюк канд. екон. наук, проф. (ВНАУ, Вінниця)
М.В. Василець магістрант (ВНАУ, Вінниця)

ОБЛІК ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Вперше поняття трансакційних витрат ввів у науковий обіг Р. Коуз. У своїй праці "Природа фірми" (1937 р.) він вважає, що трансакційні витрати — це витрати, які виникають при використанні цінового ринкового механізму. Цей вчений вважає, що без поняття трансакційних витрат неможливо зрозуміти, як працює економічна система та не можна проаналізувати її проблеми[1; с.11].

Особливий внесок у розвиток теорії обліку та вдосконаленню обліку трансакційних витрат в системі управління підприємством в Україні здійснили такі вчені як Бонарев В.В., Правдюк Н.Л., Пальчук О.В., та багато інших.

Трансакційні витрати як специфічний вид витрат суб'єктів господарювання розсіяні між витратами підприємства і знаходиться поза межами цілеспрямованого управлінського впливу, а це вимагає раціональних методів ведення обліку, управління та проведення аналізу витрат [3; с.63].

Складність відображення деяких видів трансакційних витрат в системі рахунків бухгалтерського обліку пов'язана з тим, що частина цих витрат не може бути достовірно оцінена, оскільки носить ймовірний або очікуваний характер. Аналіз сутності трансакційних витрат показує, що в їх складі велика питома вага нерегулярних, специфічних, неконтрольованих витрат, які мають ймовірний або очікуваний характер.

В організації обліку витрат підприємства доцільно здійснювати процес управління трансакційними витратами. Таке управління цими витратами, будучи одним з основних факторів управління, забезпечить якісне управління підприємством загалом, що дасть змогу залишитися суб'єкту господарювання конкурентоспроможним і займати стійку позицію на ринку праці [2; с.22-23].

Проблема облікового відображення трансакційних витрат на рахунках бухгалтерського обліку полягає у тому, що в кожному обліковому об'єкті закладена частина трансакційних витрат. Крім того, трансакційні витрати присутні в усіх видах діяльності підприємства і тому їх облік повинен здійснюватися з використанням відповідних рахунків усіх видів діяльності. Для відображення в обліку

транзакційних витрат можна у вигляді субрахунків до відкритого нами рахунку 99 «Транзакційні витрати» (табл. 1).

Таблиця 1

Рахунок 99 «Транзакційні витрати»

Назва рахунку	Назва субрахунку
1	2
991 «Витрати на пошук»	9911 «Витрати часу і ресурсів»
	9912 «Втрати від недосконалості інформації»
	9913 «Витрати на рекламу, маркетинг»
992 «Витрати на ведення переговорів»	9921 «Витрати на переговори»
	9922 «Витрати на консультаційні послуги»
	9923 «Витрати на укладання та обслуговування угод»
993 «Витрати на вимірювання»	9931 «Витрати на спецтехніку»
	9932 «Витрати на стандартизацію»
994 «Витрати по забезпеченню права власності»	9941 «Витрати на утримання судів»
	9942 «Витрати від неякісної специфікації прав власності»
995 «Витрати від опортуністичної поведінки»	9951 «Витрати на запобігання умисного порушення умов контракту»
996 «Витрати зах. від 3х осіб»	9961 «Витрати від інших осіб, які претендують на частку користі угоди»
997 «Витрати моніторингу»	9971 «Витрати на контроль»

Сформовано автором на основі джерела [2].

Таким чином, проблема обліку транзакційних витрат залишається відкритою, незважаючи на те, що рівень даних витрат в Україні є досить значним, а отже потребує відповідної організації управління даними витратами. Належно організований облік транзакційних витрат дозволить вирішити питання їх оптимізації та забезпечити таким чином суттєві резерви підвищення ефективності господарської діяльності.

Список використаної літератури:

1. Бонарев В.В. Теоретичні засади управління транзакційними витратами для ефективного розвитку підприємства / Екон. наука – 2017 – №5 – С. – 10-14.

2. Пальчук О.В. Проблеми формування інформаційного забезпечення управління транзакційними витратами в системі бухгалтерського обліку / Економіка – 2015 – Випуск 1-2 – С. 18-24.

3. Правдюк Н.Л. Якість облікової інформації: сутність та методика оцінки / Н. Л. Правдюк, М. В. Правдюк // Облік і фінанси. - 2016. - № 2. - С. 57-64.